



אהבה ומיניות במצרים העתיקה – ד"ר אלון שביט

ספרות מצרים העתיקה עשירה בתיאורי אהבה לצד תיאורים מיניים.

בפפירוס שנמצא כיום במוזיאון בדבלין, אירלנד, נמצא טקסט של שיר אהבה במסגרת תיאור תחרויות בין האלים הורוס וסת. הנאהבים מתייחסים זה לזה כאל אח ואחות. השיר מתחיל בפנייה של ה'אח' האהוב:

"היא בחורה אחת ואין כמוה; היא יפה יותר מכל אחרת; ראה, היא כמו אלת הכוכבים העולה; בתחילת שנה חדשה ומאושרת; לבנה ובוהקת עורה בהיר; בעלת עיניים יפיפיות לראות בהן; ושפתיים מתוקות לדיבור; אין לה משפט אחד מיותר; צוארה ארוך וחזה לבן; שערה כלאפס לזולי טהור; זורעה זוהרת יותר מזהב; אצבעותיה כפרחי לוטוס; אחוריה רחבים ומותניה צרות; ירכיה נותנות לה יופי; בצעד מהיר היא הולכת על פני האדמה; היא תפשה את לבי בחיבוקה; היא גורמת לכל הגברים להפנות את צווארם; כדי להביט בה; רואים אותה עוברת; את זו המיוחדת."

בהמשך תשובתה של ה'אחות': "אחי מעציב אותי בקולו; הוא גורם לי להרגיש כמעט חולה; וא שכן של אימי; אך איני יכולה ללכת אליו; אימי צודקת באומרה לו; תפסיק להיפגש איתה; בגלל שראה, לבי חרד כשאני חושבת עליו; כי התאהבתי בו; ראה, הוא איבד את חושי; אבל אני – אני כמוהו; הוא לא יודע את רצוני לחבקו; או שהיה פונה אל אימי; הוי אחי האלה המוזהבת של הנשים; הועידה אותי אליך; בו אלי כדי שאראה את יופיך; אבי ואימי יאהבוך; כולם יהיו מאושרים; כולם יאהבוך אחי."

מתוך אוסטרקון 25218 במוזיאון קהיר:

אני רואה את אחותי מגיעה; לבי מתרוקן בקרבי; זרועותי נפתחות לחבקה; לבי מאושר בקרבי; כמו... לנצח; אל תהי רחוקה; בואי אלי גברתי. כשאני מחבק אותה; וזרועותיה נפתחות; אני מרגיש כאדם בארץ הקטורת; שכולו טבול בריחות; כשאני מנשקה; ושפתיה נפתחות; אני מאושר; ואפילו לא שתיתי שיכר.



חלק מפפירוס צ'סטר ביטי, מוזיאון ספריית צ'סטר ביטי בדבלין



הומוסקסואליות במצרים העתיקה לא הייתה שכיחה ועל פי רוב הייתה בה הבעת לאיננוס מתוך רצון להוכיח הכנעה של הגבר הנאנס. בספר המתים מצוינת כנקודת זכות עובדת הימנעותו של המת ממשכב זכר או הימנעותה של המתה מיחסים לסביים. באמנות המצרית הקדומה ישנם ציורים רבים המתארים יחסי מין, אך במקרים רבים האמן לא טרח להבהיר מה המגדר של השותפים לסצנה. ישנם ציורים המתארים מפגשים מיניים בין אם לבנותיה או בין נשים בכלל. הטקסטים והתיאורים האמנותיים מלמדים שיחסי מין בין בני אדם לחיות היו מקובלים בטקסים ולעיתים גם בחיי היום-יום. גילוי עריות לא נחשב לנורמה במצרים. אך הנטייה של בני משפחת המלוכה להינשא בתוך המשפחה מתוך רצון לשמור את הרכוש לדורות הבאים, גרמה לעיתים לנישואים בין מלך לבתו החורגת ולעיתים אף לבתו הביולוגית.

גם פוליגמיה לא הייתה נדירה וריבוי נשים היה מקובל לרוב בזו אחר זו ולא בו בזמן. בקרב המלכים, בעיקר לאחר ימיו של אמנחותפ ה-3, נהגו לשאת נסיכות רבות, בנות מלכי ארצות זרות וזאת כמהלך פוליטי שהיה נהוג מאוד ברחבי המזרח הקדום. נמצאו גם קברים מלכותיים שהוקדשו לחלק מהנשים אשר היו נסיכות זרות והדבר מעיד על מעמדן הרם. בניגוד לממלכות אחרות ברחבי המזרח הקדום, מלכי מצרים לא מסרו את בנותיהם כנשים למלכים זרים. התיאור של בת פרעה אשר נישאה לשלמה (מלכים א, ג' 1), הינו תיאור חריג מאוד אשר אינו מתועד במקורות המצריים.



זוג גברים במצטבה של ניענחנום וחנומחותפ בסקארה (תצלום – שחר גופר)

המלך נְפֶרְכֶרֶע והגנרל סיסנה: זהו סיפור שסופר על ידי טטי, בנו של הנוט, אשר ראה את המלך יוצא מביתו ארבע שעות לאחר תחילת הלילה. הוא עקב בחשאי אחר המלך וראה אותו מגיע לבית הגנרל. שם המלך ניפץ לבנה בפתח הבית ולמשמע סימן מוסכם זה, שילשלו לו סולם. המלך בילה בבית הגנרל ארבע שעות ולאחר מכן חמק משם וחזר לארמונו.

המצרים הרשו לעצמם להציג תיאורים קצת יותר ישירים במיניותם בתיאורים שלהם את יחסי האלים. תופעה זו מוכרת גם מהמיתולוגיה היוונית, אשר הושפעה רבות מזו המצרית.



פסלון מצרי של איסיס מגיקה
 את הורוס

לידתו של הורוס מתוארת בגרסאות שונות. אחת מהן מציינת שהאלה איסיס שכבה עם אוסיריס המת וכך נולד הורוס. באסטלות שונות ניתן לראות את איסיס מרחפת מעל אוסיריס החנוט. באסטלה אשר נמצאת במוזיאון הלובר בפריס, אשר תאריכה כ-1,400 לפסה"ג, נמצא השיר:

"איסיס הגדולה והנדיבה; שהגנה על אחיה אוסיריס; שחיפשה אותו ללא לאות; חרשה את היקום הלוך ושוב באבל; ולא נחה עד שמצאה אותו; היא שהצלה עליו בכנפיה; והפיכה בו אויר בנוצותיה; ושמחה כשהביאה את אחיה הביתה; היא שאוששה את שהיה חלוש באדם היגע; וקיבלה את זרעו וקלטה את הורש; היא אשר האכילה אותו בדד; כשאישי לא ידע היכן הוא." (מוזיאון הלובר, מוצג 285, קטע ראשון, שורות 15-16).

תיאור מרתק נוסף מתאר את לידה של המלכה חתשפוסת, אשר טענה למלכות למרות היותה אישה, דרישה שהייתה חריגה מאוד בתרבות המצרית העתיקה. גם מלכים גברים היו עסוקים מאוד להוכיח בפומבי את זכותם לכתר, לעיתים הם דרשו לעצב פסל בו מוצג אל מוריש להם את המלוכה. לעיתים האל הוצג כאביו מולידו של המלך. אתגר זה היה משמעותי הרבה יותר לאישה אשר ביקשה להציג את עצמה כמלך. לפיכך, בחרה חתשפוסת להציג את עצמה כבת האל. הנימוק הזה לזכותה לשלטון אף נחקק במקדש הקבר המפואר שלה בדיר אל-בחרי. בסצנה הראשונה האל אמון אומר לפנתיאון האלים שהוא הולך ליצור שליט חדש למצרים. האל תחות, המוצג כמי שרושם את הדברים, מודיע לאל אמון כי ישנה מלכה יפיפייה ששמה אכמוסיס, אשר חיה בארמון המלכותי. אמון מאוד מעוניין, אך יש לו בעיה: כיצד יכנס לחדרה של המלכה מבלי שאיש ירגיש? אי לכך הוא מתחפש לתחותמס ה-1, בעלה של המלכה:

אמון מוצא את המלכה בחדרים הפנימיים של הארמון כשהיא מריחה את ריחו האלוהי, היא מתעוררת ומחייכת אליו. הוא מתקרב לעברה, הוא רוצה אותה מאוד והוא נותן לה לחשוף את דמותו האלוהית מכיוון שהוא כה קרוב אליה. היא מעושרת מכוח הגברי שלו ואהבתה אליו זורמת בכל גופה. הארמון כולו מבושם בריח האל, ריח קטורת מארץ פונט. ואז האל עושה בה את זממו, היא שמחה לקראתו ומנשקת אותו ואומרת לו כמה נהדר לראותך פנים אל פנים. כוחך האלוהי ממלא אותי והטל שלך פושט באברי. ואז האל עושה שוב את רצונו איתה, ואומר: "חתשפוסת יהיה שם הילד שזרעתי בבטןך כי אלו היו דבריך". (פרוש השם חתשפוסת הינו האצילי, הטוב ביותר).